

สาขาวิชานิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

การสอนเสริมครั้งที่ 3
หน่วยที่ 11 - 15

เอกสารโสตทัศนศึกษา

41212

กฎหมายแพ่ง 2 : ห นี้ ละเมิด

(ฉบับปรับปรุง)

Civil Law II : Obligations and Delicts

สงวนลิขสิทธิ์

เอกสารโสตทัศนศึกษา กฎหมายแพ่ง 2 การสอนเสริมครั้งที่ 3

จัดทำขึ้นเพื่อเป็นบริการแก่นักศึกษาในการสอนเสริม

จัดทำต้นฉบับ : คณะกรรมการกลุ่มผลิตชุดวิชา

บรรณาธิการ/ออกแบบ : หน่วยผลิตสื่อสอนเสริม ศูนย์โสตทัศนศึกษา
สำนักเทคโนโลยีการศึกษา

จัดพิมพ์ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พิมพ์ครั้งที่ 39 ภาค 2/2560 ปรับปรุง

แผนการสอนเสริมครั้งที่ 3

ชุดวิชา 41212 กฎหมายแพ่ง 2

การสอนเสริมครั้งที่ 3 (หน่วยที่ 11 – 15)

ประเด็นการสอนเสริม

1. ละเมิด
2. จัดการงานนอกสั่ง
3. ลามมิควรได้

แนวคิด

1. บุคคลต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้ต้องเสียหายเพราะการกระทำละเมิดของตน หรือของบุคคลอื่น และรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดจากทรัพย์สิน
2. บุคคลซึ่งเข้าทำกิจการแทนผู้อื่นโดยที่เขามีได้ว่าชำนานใช้ หรือ โดยไม่มีสิทธิ จะต้องจัดการงานไปในทางที่สมประโยชน์ตามความประสงค์อันแท้จริงของตัวการ
3. บุคคลซึ่งได้ทรัพย์สินใดมาโดยประการใดๆ โดยปราศจากมูลอันจะอ้างกฎหมายได้ และเป็นทางให้บุคคลอื่นเสียเปรียบ บุคคลนั้นต้องคืนทรัพย์สินให้แก่เขาในฐานะลามมิควรได้

วัตถุประสงค์

เมื่อรับการสอนเสริมแล้ว นักศึกษาสามารถ

1. อธิบายและวินิจฉัยปัญหาในเรื่องละเมิดได้
2. อธิบายและวินิจฉัยปัญหาในเรื่องจัดการงานนอกสั่งได้
3. อธิบายและวินิจฉัยปัญหาในเรื่องลามมิควรได้ได้

กิจกรรมการสอนเสริม

1. ทำแบบประเมินผลก่อนการสอนเสริม
2. ฟังคำสรุปประเด็นต่าง ๆ ตามเอกสารโสตทัศน์
3. ซักถามปัญหาเกี่ยวกับประเด็นต่างๆ ของชุดวิชา
4. ตอบตัวอย่างปัญหา
5. ประเมินผลหลังการสอนเสริม

สื่อการสอนเสริม

1. เอกสารโสตทัศน์
2. ตัวอย่างปัญหา
3. แบบประเมินผลก่อน/หลังการสอนเสริม

- [illegible]

ประเภทของละเมิด

1. ความรับผิดชอบในการกระทำของตนเอง

- มาตรา 420 การกระทำที่เป็นละเมิด
- มาตรา 421 การใช้สิทธิเกินส่วน
- มาตรา 422 ความเสียหายเกิดแต่การฝ่าฝืนบทบังคับแห่งกฎหมาย
- มาตรา 423 หมิ่นประมาท

2. ความรับผิดชอบในการกระทำของบุคคลอื่น

- มาตรา 425 ความรับผิดชอบของนายจ้าง
- มาตรา 427 ความรับผิดชอบของตัวการ
- มาตรา 428 ความรับผิดชอบของผู้ว่าจ้าง
- มาตรา 429 ความรับผิดชอบของบิดามารดา ผู้อุปการ
- มาตรา 430 ความรับผิดชอบของครู นายจ้าง ผู้ดูแล

3. ความรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดจากทรัพย์สิน

- มาตรา 433 ความเสียหายอันเกิดจากสัตว์
- มาตรา 434 ความเสียหายอันเกิดจากโรงเรือนสิ่งปลูกสร้างชำรุดบกพร่อง
- มาตรา 436 ความเสียหายอันเกิดจากของตกหล่นจากโรงเรือน
- มาตรา 437 ความเสียหายอันเกิดจากยานพาหนะ อันเดินด้วยกำลังเครื่องจักรกล และทรัพย์สินอันตราย

**องค์ประกอบของความรับผิดชอบเพื่อละเมิดที่เกิดจากการกระทำของตนเอง
(ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 420)**

1 การกระทำของบุคคล	2 โดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ	3 โดยผิดกฎหมาย	4 มีความเสียหายแก่บุคคลอื่น	5 ความเสียหายเป็นผลจากการกระทำของผู้ทำความเสียหาย
หมายถึงความเคลื่อนไหวในอิริยาบถโดยรู้สำนึกในความเคลื่อนไหวนั้น และหมายถึงการงดเว้นไม่กระทำการที่มีหน้าที่ต้องทำหน้าที่ซึ่งเกิดจากกฎหมายหรือสัญญา หรือความสัมพันธ์ทางข้อเท็จจริงที่มีอยู่ระหว่างผู้งดเว้นกับผู้เสียหาย หรือเป็นผลมาจากฐานะทางข้อเท็จจริงซึ่งผู้งดเว้นได้ก่อขึ้น หมายเหตุ เมื่อกรณีไม่เป็นการกระทำของบุคคลตามข้อ 1 แล้ว ก็ไม่ต้องพิจารณาตามข้อ 2 ถึง ข้อ 5 ต่อมา ไม่เป็นความรับผิดชอบของบุคคลในการกระทำของตนเองต้องไปพิจารณาตามบทบัญญัติด้วยความรับผิดชอบในการกระทำของบุคคลอื่นตามมาตรา 425 – 427, 428 – 431 และว่าด้วยความรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดจากทรัพย์สินตามมาตรา 433-434, 436 – 437 ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ไม่ต้องมีการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของบุคคลผู้ต้องรับผิด ซึ่งถ้าหากกรณีไม่ต้องด้วยบทบัญญัติว่าด้วยความรับผิดชอบโดยการกระทำของบุคคลอื่นหรือความรับผิดในความเสียหายที่เกิดจากทรัพย์สินแล้วก็ไม่มีการที่บุคคลจะต้องรับผิด	2.1 จงใจ หมายถึงรู้สำนึกถึงผลเสียหายที่เกิดจากการกระทำของตน 2.2 ประมาทเลินเล่อ หมายถึงไม่จงใจ แต่ไม่ใช้ความระมัดระวังตามสมควรที่จะใช้ รวมถึงในลักษณะที่บุคคลผู้ที่มีความระมัดระวังจะไม่กระทำด้วย	หมายถึงโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ถ้าได้กระทำโดยไม่มีสิทธิหรือข้อแก้ตัวตามกฎหมายให้ทำได้แล้ว ก็ถือว่าเป็นการกระทำโดยผิดกฎหมาย นอกจากนี้ยังมีพฤติกรรมหรือการกระทำอย่างอื่นอีก ซึ่งกฎหมายถือว่าเป็นการอันมิชอบด้วยกฎหมายคือ 3.1 การใช้สิทธิซึ่งมีแต่จะให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น (มาตรา 421) 3.2 การกระทำฝ่าฝืนบทบังคับแห่งกฎหมายใดอันมีที่ประสงค์เพื่อป้องกันบุคคลอื่นๆ กฎหมายสันนิษฐานไว้ก่อนว่า เป็นผู้ผิด (มาตรา 422) มิชอบแก้ตัวบางอย่างซึ่งทำให้ผู้กระทำไม่ต้องรับผิดฐานละเมิด (เพราะไม่เป็นการกระทำโดยผิดกฎหมาย) (1) ความยินยอมของผู้เสียหาย ทำให้การกระทำของผู้ก่อความเสียหายไม่ผิดกฎหมาย (2) นิรโทษกรรม ได้แก่กรณีนี้ 2.1 การป้องกันและกระทำตามคำสั่งอันชอบด้วยกฎหมาย (มาตรา 446) 2.2 การกระทำโดยจำเป็นโดยการกระทำบุบสลาย หรือ ทำลายทรัพย์สิน เพื่อ บำ บั ด ป็ อ ง กั น ภัยอันตรายซึ่งมีมาเป็นสาธารณะ โดยฉุกเฉิน หรือ เพื่อ ป้อง กั น สิ ท หิ จ า ก ภัยอันตรายอันมีมาโดยฉุกเฉิน เพราะตัวทรัพย์สินนั้นเองเป็นเหตุ (มาตรา 450 วรรค 1) 2.3 การใช้กำลังป้องกันสิทธิ หมายถึงคุ้มครองสิทธิ (มาตรา 451) 2.4 สิทธิของผู้ครอบครองสิทธิทรัพย์สินที่จะจับสิทธิของผู้อื่นอันเข้ามาทำความเสียหาย (มาตรา 425)	หมายถึงมีความเสียหายต่อสิทธิของผู้อื่น สิทธิคือประโยชน์ที่บุคคลที่อยู่และบุคคลอื่นมีหน้าที่ต้องเคารพอย่างไร จะถือว่าเป็นความเสียหาย ต้องอาศัยการวินิจฉัยของปктиชนที่คิดเห็นโดยชอบใน สัง ค ม เป็นมาตรฐาน	ตามหลักเรียกว่าความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล มีทฤษฎีสำคัญ 2 ทฤษฎี คือ 5.1 ทฤษฎีเงื่อนไข 5.2 ทฤษฎีมูลเหตุเหมาะสม ตามกฎหมายไทยสรุปแล้วมีความเห็นว่าควรใช้ทฤษฎีเงื่อนไข แต่ศาลอาจให้จำเลยรับผิดทั้งหมด หรือ แต่บางส่วน หรือยกเว้นความรับผิดชอบเสียเลยก็ได้

จัดทำโดย
ศาสตราจารย์ไพจิตร บุญญพันธุ์
ผู้เขียนหน่วยที่ 11 – 14

หลักเกณฑ์ (ม.395)

- เข้าทำกิจการอย่างใดอย่างหนึ่ง
- แทนผู้อื่น
- โดยเขามีได้ชานวนใช้ หรือโดยไม่มีสิทธิที่จะทำแทนเขาได้

ผลของการจัดการงานนอกสั่ง**● เกี่ยวกับผู้จัดการ**

- จัดการงานสมประโยชน์ของตัวการและถูกต้องตามความประสงค์แท้จริง
 - เรียกให้ตัวการชดใช้ค่าใช้จ่ายที่ได้ออกไปคืนได้
 - ไม่ต้องรับผิดชอบตัวการในผลร้ายที่เกิดขึ้นจากการจัดการงานนอกสั่ง
- จัดการงานขัดความประสงค์ของตัวการ
 - ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ตัวการเพื่อความเสียหายที่เกิดขึ้น
 - เว้นแต่ 1. เป็นหน้าที่บังคับให้ตัวการทำเพื่อสาธารณะประโยชน์
 - หรือเป็นหน้าที่ตามกฎหมายที่จะบำรุงรักษาผู้อื่น
 - 2. กิจการที่ทำเพื่อป้องกันอันตรายอันมีมาใกล้ตัวการ
- ไม่มีบุรพเจตนาจะเรียกให้ตัวการชดใช้คืน
- บอกกล่าวตัวการโดยเร็วที่สุด และนำ ม.809-811 มาใช้โดยอนุโลม
- ผู้จัดการไร้ความสามารถ ให้นำเรื่องละเมิดและลามิควรได้มาใช้บังคับ

● เกี่ยวกับตัวการ

- จัดการงานสมประโยชน์และถูกต้องตามประสงค์แท้จริง (ม.401)
 - ตัวการ — ชดใช้ค่าใช้จ่ายให้ผู้จัดการ
 - ชำระหนี้ที่ผู้จัดการก่อขึ้นโดยจำเป็นในการจัดการงาน
- จัดการงานไม่ถูกต้องตามความประสงค์ (ม.402)
 - ถ้าต้องการลาบงอก นำเรื่องลามิควรได้มาใช้บังคับ
 - ถ้าต้องการให้สัตยาบัน นำเรื่องตัวแทนมาใช้บังคับ

● หลักเกณฑ์

- ได้ทรัพย์สินของผู้อื่นมาด้วยประการใดๆ
- โดยไม่มีมูลจะอ้างกฎหมายได้
- ทำให้บุคคลอื่นเสียเปรียบ

● ข้อยกเว้นของสิทธิเรียกร้องคืนทรัพย์สิน

- ชำระหนี้ตามอำเภอใจโดยรู้ว่าตนไม่มีความผูกพันที่จะต้องชำระ
- ชำระหนี้ก่อนถึงกำหนดชำระ
- ชำระหนี้ซึ่งขาดอายุความ

- ชำระหนี้ตามหน้าที่ศีลธรรมหรือตามควรแก่อัธยาศัยในสมาคม
- ชำระหนี้โดยสำคัญผิดเป็นเหตุให้เจ้าหนี้ผู้สุจริตเสียหายโดย
 - ไม่ใช่ลูกหนี้
 - ชำระหนี้โดยสำคัญผิด
 - เจ้าหนี้ผู้สุจริตเสียหายโดย
 - ทำลายเอกสารอันเป็นพยานหลักฐานแห่งหนี้
 - ลบล้างเอกสารอันเป็นพยานหลักฐานแห่งหนี้
 - ยกเลิกหลักประกันแห่งหนี้
 - ลั่นสิทธิเรียกร้องเพราะหนี้ขาดอายุความ
- ชำระหนี้โดยมุ่งต่อผลอันเป็นการพนันวิสัยโดยผู้ชำระรู้เช่นนั้น หรือได้เข้าป้อมปิดขัดขวางมิให้เกิดผลโดยไม่สุจริต
- ชำระหนี้ที่ฝ่าฝืนข้อห้ามตามกฎหมายหรือศีลธรรมอันดี

การคืนลามมิควรไต้

● เกี่ยวกับผู้รับทรัพย์สินไว้

— เงิน — ทรัพย์สินอื่น	— คืนเต็มจำนวน เว้นแต่รับไว้โดยสุจริต ก็ต้องคืนลามมิควรไต้เพียงส่วนที่ยังมีอยู่ในขณะเรียกคืน — สุจริต คืนตามสภาพและไม่ต้องรับผิดชอบในการที่ทรัพย์สินสูญหายหรือบุบสลาย — ทุจริต รับผิดชอบเต็มที่แม้ด้วยเหตุสุดวิสัย

ไฮดรอสแตติกส์ # 3.4 (ต่อ)

เมื่อการคั่นทรัพยากรตกเป็นพันวิสัย

- สุจริต คั่นเพียงส่วนที่มีอยู่ในขณะเรียกคั่น
- ทุจริต ใช้ราคาทรัพยากรเต็มจำนวน

ดอกผลเกิดแต่ทรัพยากรที่เป็นลามิควรรได้

- สุจริต ได้ดอกผลตลอดเวลา
- ต้องคั่นทรัพยากรเมื่อใด ถือว่าทุจริตตั้งแต่เวลาที่เรียกคั่น

● เกี่ยวกับผู้ได้ทรัพยากรสิ้น

ชดใช้ค่าบำรุงรักษาหรือซ่อมแซมที่จำเป็นและสมควร เว้นแต่จะเป็นค่าใช้จ่ายในระหว่างที่ผู้รับทรัพยากรสิ้นไว้ เก็บดอกผลอยู่

ชดใช้ค่าใช้จ่ายอื่นที่เกิดขึ้นในระหว่างการรับทรัพยากรไว้โดยสุจริต

ใช้ราคาค่าตัดแปลงต่อเติมทรัพยากรที่รับไว้ เป็นลามิควรรได้โดยทุจริตเพื่อประสงค์จะได้คั่นทรัพยากรตามสภาพที่ตัดแปลงต่อเติม

ตัวอย่างปัญหา

คำถาม

นายเดี๋ยวเป็นลูกจ้างของนายดาวมีหน้าที่ขับรถขนถ่ายไปส่งของให้แก่ลูกค้าต่างจังหวัด เมื่อส่งของเสร็จแล้ว นายเดี๋ยวแวะเติมน้ำมันที่ปั๊มน้ำมันร้านอาหารข้างทางขณะขับกลับเข้าสำนักงาน เมื่อออกจากร้านอาหารนายเดี๋ยวขับรถด้วยอาการมึนเมาจึงเกิดอุบัติเหตุชนรถของนายเข้มซึ่งขับมาตามปกติด้วยความระมัดระวัง ดังนี้ นายเข้มจะฟ้องร้องให้ใครรับผิดชอบทางแพ่งในค่าเสียหายที่เกิดขึ้นกับรถของตนเองได้บ้าง

แนวคำตอบ

หลักกฎหมาย

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 420 บัญญัติว่า

“ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิดจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น”

มาตรา 425 บัญญัติว่า

“นายจ้างต้องร่วมกันรับผิดชอบกับลูกจ้างในผลแห่งละเมิด ซึ่งลูกจ้างได้กระทำไปในทางการที่จ้างนั้น”

วินิจฉัย

นายเดี๋ยวเป็นลูกจ้างของนายดาวได้ขับรถไปส่งของตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากนายจ้าง และเมื่อส่งของเสร็จแล้ว ขับรถกลับเข้าสำนักงานเกิดอุบัติเหตุชนรถของนายเข้มได้รับความเสียหาย การกระทำของนายเดี๋ยวแม้ว่า ได้ส่งของเสร็จแล้วและกำลังขับรถกลับเข้าสำนักงาน ถือว่ายังอยู่ในระหว่างการทำงานในทางการที่จ้างอยู่ เมื่อการกระทำของนายเดี๋ยวเป็นการกระทำโดยประมาทเลินเล่อในฐานะลูกจ้างของนายดาวและเป็นการกระทำที่อยู่ในระหว่างการทำงานให้สมประโยชน์ของนายจ้าง ดังนี้ นายดาวนายจ้างต้องร่วมรับผิดชอบในผลแห่งละเมิดร่วมกับนายเดี๋ยวลูกจ้าง ต่อนายเข้มด้วย

สรุป

นายเข้มสามารถฟ้องให้นายเดี๋ยวและนายดาวให้ร่วมรับผิดชอบฐานทำละเมิดต่อตนได้

แบบประเมินผลตนเองหลังรับการสอนเสริม

ครั้งที่ 3

1. จงอธิบายสาระสำคัญเกี่ยวกับความรับผิดชอบในการกระทำละเมิดของตน หรือของผู้อื่นและความรับผิดชอบเกี่ยวกับทรัพย์สินได้
2. จงอธิบายสาระสำคัญเกี่ยวกับการจัดการงานนอกสั่งและลามิควรได้ได้

